

na dosud uvedených předmětech, potrestá se vězením od 1 dne do 1 roku nebo peněžitou pokutou od 1 do 2000 zl. a v tom případě, když požárem způsobena byla smrt nějakého člověka, nastupuje za trest vězení od 1 měsíce do 3 let (§ 329 osnovy). Ve všech případech žhářství nezáleží pranic na tom, patří-li předměty zapálené žhář samému, či někomu jinému. Jestli ale někdo zapálí nebo zapáliti dá vlastnictví svoje za takových okolností, že s tím není spojeno nebezpečí ani pro vlastnictví osob jiných, nemají tu platnosti ustanovení trestní o žhářství vytčená (§ 226 č. 2 a 3), avšak pachatel dopouští se podvodu, za který potrestán bude kázní od 1 do 10 let nebo vězením od 3 měsíců až do 5 let, jestliže zapálí nějakou věc pojištěnou proti nebezpečí ohně v tom úmyslu, aby sobě nebo jiným zjednal bezprávně majetkovou výhodu nějakou (§ 276 osnovy). I dle osnovy stává se žhářství beztrestným tehdy, když pachatel vlastní činností nebo sehnal cizí přispění oheň uhasil opět dříve ještě, než odhalen byl, takže nevznikla nijaká další škoda, jen snad ta, která byla způsobena pouhým zapálením (§ 330 osnovy).

Živnost.

I. Pojem.

V širším slova smyslu rozumí se živností každá pravidelná činnost v určitém povolání, která má za účel výdělek, jistý finanční zisk. V užším, národohospodářském smyslu slova zabírá živnost onu výdělkovou činnost z povolání, jejímž předmětem jest zpracování neb úprava látek v prvotní výrobě zjednaných za účelem zhotovení nových nebo zdokonalení již pohotově jsoucích statků věcných. Podle běžné mluvy, která pojímá slovo »živnost« jakožto ryze vnější souborný pojem nečiníc jednotného a vlastního rozdílu u věci samé a dle výměru živnosti, jakýž bohužel, i rakouské zákonodárství živnostenské přijalo, pojímá v sobě »živnost« kteroukoli dovolenou výrobní a výdělkovou činnost směřující k docilení finančního zisku, kteráž není zákonem výslovně jako výjimka stanovena a vyloučena z právního hlediska, se kterého by se jako živnost posuzovala. Výjimky tyto bývají více nebo méně libovolně stanoveny, okolnost to, která na přirozený rozvoj rozličných odvětví výroby potud očividně uvaluje zhoubu, pokud různorodá odvětví výrobní vyžadují nezbytně i různorodé uspořádání zákonodárné. Vyhlásovací patent k rak. řádu živnostenskému ze dne 20. prosince 1859 uvádí celou řadu živnostenských činností, kteréž nepokládají se ve smyslu řádu živnostenského za živnost v nejužším slova smyslu (srv. čl. »Řád živnostenský«).

II. Druhy živností.

Živnostenská výroba jest v dějinách hospodářského života kteréhokoli kulturního národa předkem jen výrobou ve vlastním hospodářství a pro jeho potřeby. Teprve stoupajícím obchodem a náhradou hospodářství naturálního hospodářstvím peněžním stává se živnostenská produkce výrobou pro jiné, výrobou statků směnných, výrobou podnikatelskou. Ony osoby, které na svůj účet a nebezpečí samostatně provozují takovýto podnik živnostenský, tvoří stav živnostenských podnikatelů. Vedle těchto osob, jakožto zaměstnavatelů, působí osoby v podnicích činné, od oněch za práci svou placené t. j. živnostenské pomocné osoby jakožto zaměstnaní. Živnostenské podniky dělí se v podniky řemeslné a průmyslové, rozdíl to, který ovšem nemá zvláštní důležitosti pro přítomnost, která jest ve znamení všeobecné výroby strojové a která ve své živnostenské zákonodárství pojala zásadu

svobody živností. V dobách minulých záležel podstatný rozdíl mezi řemesly a průmyslem v tom, že řemesla vytvořovala produkty své za pomoci nástrojů a náčiní rukou a že řemesla byla organisována v cechy, kdežto průmysl vyráběl po výtce pomocí strojů a nebyl pojat v organisaci cechů. Dnešní doby již jest soustava cechovnícká prolomena a i řemesla pracují namnoze se stroji. Jakožto rozlišné znaky mezi řemeslem a průmyslem musí se pro dobu přítomnou uvést zejména tyto momenty: Při řemeslu prodělal podnikatel (t. zv. mistr) sám učení a vzdělání k dotyčnému řemeslu potřebné a jest při technicko-praktických prováděcích pracích svého řemesla činným vlastníma rukama. Jeho živnostenské pomocnictvo (tovaryšové, učňové), příslušející zpravidla téže společenské třídě, není k němu v nijaké sociální protivě třídní a jest pravidelně povoláno k tomu, státi se jednou samostatnými podnikateli. Při řemesle jsou neustále ještě hlavními pracovními pomůckami nástroje a nářadí. Řemeslo pracuje obyčejně na objednávku, stýká se na většině přímo s konsumenty a jeho výrobky určeny jsou povýtečně k úhradě a k uspokojení potřeb místních. Převládající formou provozování jest malovýroba. V průmyslu však reprezentuje podnikatel toliko organizační a vůdčí živé; jeho pomocné osoby záležejí z dělnictva vyšší a nižší kategorie; onu kategorii tvoří úředníci vyznačující se zvláštním vzděláním a pověřeni pracemi dozorčími a vyššími technickými pracemi; třída druhá skládá se z dělníků (za mzdu pracujících), kteří dle vlastnosti své dílem vyučení dílem nevyučeni jsou a obstarávají práce podřízenější jakosti. Mezi nimi a mezi podnikatelem zeje skoro bezvýjimečně hluboká sociální propast, ve které obráží se ostrá třídní protiva se všelikými důslednostmi svými. Průmysl, téměř výhradně tovární to průmysl, pracuje zpravidla a v rozsáhlé míře pomocí strojů; produkce jeho slouží spotřebě hromadné, na světový trh a zhusta i do zásoby. Převládající forma provozování jest velkovýroba.

Zvláštní odrůdou obou těchto hospodářských forem jest živnost umělecká (umělá řemesla, umělý průmysl): tím sluší rozuměti ono živnostenské provozování, při kterémž jsou podstatným momentem prakticko-technické prováděcí práce, umělecké provádění, výrobků, a kteréž má za účel opatření takových výrobků, kteréž mají sloužiti potřebám lidským vyznamenávající se krásou tvarů svých.

III. Rozdělení živností.

V Rakousku doznalo živnostenství důsledkem různorodého rozvoje kulturního a vzdělání jednotlivých provincií rozmanité tvářnosti. Všeobecně lze právní stav v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených takto charakterisovati: Živnosti třídily se v živnosti rukodílné a v živnosti obchodní; živnosti rukodílné rozpadaly se v živnosti cechové (pořádkové) a necechové. V cechové živnosti pojímaly se ony, kteréž propůjčovaly se zpravidla na základě mistrovského práva nabytého při některém cechu, kterýž ustavil se dle předepsaných řádů. Aby kdo cechovou živnost samostatně provozovati a dotyčného mistrovského práva nabýti mohl, musil za to žádost u politického úřadu, v jehož okrese živnost provozovati se měla, a podati průkaz o potřebných k tomu vlastnostech. K necechovním živnostem náležely:

1. živnosti svobodné t. j. takové, které se směly provozovati bez vrchnostenského oprávnění, bez obmezení na určité místo, na pouhé ohlášení u politického úřadu a po zaplacení listu o dani výdělkové;

2. necechovní živnosti v užším slova smyslu, t. j. takové, jež nepodléhaly sice donucenímu příslušenství k cechům, avšak ze státohospodářských důvodů nebo z ohledů policejních byly pod přísnou úřední kontrolou a mohly se provozovati toliko v rámci udělené koncese ;

3. továrny, pod jichž pojem zahrnuty byly veškery živnosti »rukodilné«, »které provozovaly se v rozsáhlé míře, při pouhých řemeslnicích a mistřích neobvyklé a zpravidla spojovaly veškery práce, jež nutny jsou k úplnému dovršení svých tovarů«. S druhé strany činil se důležitý rozdíl mezi živnostmi osobními a reálními. Kdežto osobní živnosti přimknuty byly k osobě oprávněného a tudíž na jinou osobu přenést se nedaly, mohly se živnosti reální nabývatí bez úředního propůjčení cestou nabývacích způsobů práva občanského a vykonávati na průkaz zákonných vlastností. V pochybnosti předpokládalo se zásadně, že právo živnostenské jest osobním právem a musila se tvrzená vlastnost reální živnosti prokázati. Reální živnosti o sobě rozlišovaly se pak v živnosti radikované, prodejné a v některých provinciích v živnosti dominikální. Radikované živnosti sloučeny byly s držbou určité nemovitosti v ten způsob, že směly býti vykonávány toliko držitelem nemovitosti, kdežto živnosti prodejné, jež byly předmětem zvláštního záznamného protokolu, byly neodvislými od kteréhokoli věcného práva a mohly býti osobou oprávněnou volně zcizeny. Dominikální živnosti existující v Čechách a v Dolních Rakousích tvořily konečně zvláštní živnostenská práva někdejších držitelů dominikálních; byly seznamenány ve stavovské knize platební (Güldenbuch) a nesměly býti odloučeny od nemovitých těles, s nimiž spojeny byly.

To byl v celku stav rakouského živnostenství až do padesátých let tohoto století. Politické a sociální změny, které udály se důsledkem převratu r. 1848 i v Rakousku, přiměly vládu k tomu, aby dle požadavků doby přikročila ku svobodomyšlnějšímu zorganizování živností. Osnova zákona živnostenského z r. 1856 přijala protívou ku předchozímu návrhu z r. 1854 zásadu živnostenské svobody a stala se skutečně základem nového živnostenského řádu ze dne 20. prosince 1859. Právní hledisko v tomto řádu kotvící liší živnosti ve svobodné a koncesované (viz čl. Živnosti koncesované a Živnosti svobodné); živnosti svobodné smí se provozovati na pouhé ohlášení, kdežto provozování živností koncesovaných podmíněno jest z ohledů státních nebo z důvodů veřejných výslovným povolením (koncessí) úřadů. Aby se zabránilo vznáhajícímu se stále úpadku maloživností, a aby maloživnosti povzneseny byly a postavení řemesel se zlepšilo, odhodlalo se rakouské zákonodárství k živnostenské novelle ze dne 15. března 1883, kteráž zavedla kromě kategorií živností svobodných a koncesovaných další kategorii živností řemeslných (srv. čl. Živnosti řemeslné).

IV. Živnostenský list.

Osoba ku provozování nějaké živnosti oprávněná obdrží od propůjčujícího úřadu k legitimaci své živnostenský list, který vyhotoven jest ve formě výtahu přihlášky a opatřen potvrzením o zápisu do rejstříku živnostenského. Pro koncesse předepsáno jest vyhotovení formálního dekretu. O každém vydání živnostenského listu a o udělení koncesse nějaké budiž vyrozuměno společenstvo, jehož se to dotýká (§§ 13 a 144 živ. ř.).

V. Vyloučení ze živnosti.

1. Všeobecné důvody vyloučení:

Od samostatného provozování každé živnosti (ať volné, řemeslné nebo koncesní) jsou vyloučeni:

a) kdož nejsou svéprávní (kdo nemohou volně spravovati svoje jmění) t. j. nezletilci a osoby prohlášené soudně za marnotratníky nebo za choré na duchu (§ 2 živ. ř.). Bylo-li však nezletilci úřadem povoleno jistou živnost provozovati (t. j. bylo-li mu uděleno vrchnoporučenské povolení k ohlášení živnosti), prohlašuje se tím za zletilého (§ 252 o. o. z.)

b) Osoby, které byly odsouzeny pro zločin vůbec, nebo pro přečin anebo přestupek ze ziskuchtivosti spáchaný nebo proti mravopočestnosti čelící nebo pro přečin dle § 486 tr. z. (zaviněný úpadek), pro podloudnictví nebo pro těžký přestupek důchodkový, mohou býti od nastoupení živnosti vyloučeny, lze-li se dle povahy živnosti vzhledem na podnikatele a dotyčný trestný skutek obávati jejího zneužití (§ 5 živ. ř.). Vyloučení ze živnosti není tu stanoveno jako následek trestního nálezu, nýbrž živnostenský úřad má zkouseti, zdali jest se obávati, že by odsouzený (nebo osoba nacházející se teprve v trestním vyšetřování) živnosti zneužila a toliko, dojde-li úsudku kladenému, má vysloviti vyloučení od nastoupení (nebo dalšího provozování) živnosti.

c) Kdo soudním nebo správním rozhodnutím živnosti byl zbaven, jest vyloučen od nastoupení každé živnosti, jejíž provozování by se přičilo nálezu na odnětí živnosti znějícímu. Pokud se týče doby, po jakou toto vyloučení ze živnosti působí, sluší rozeznávati, zdali bylo vysloveno nálezem soudním či administrativním: v prvním případě jeví vyloučení účinky toliko po dobu, po kterou trvají zákonné následky trestu (t. j. dle zák. ze dne 15. listopadu 1868 č. 131 ř. z.), tudíž dle povahy trestného skutku potud, pokud trvá trest na svobodě nebo 3, 5, 10 roků po jeho odbytí; v případě druhém může zemská vláda vyloučení takových osob při pozdějším bezúhonném chování jejich zrušiti (§ 6 živ. ř.).

d) Cizinci mohou býti vyloučeni od provozování živností jen tenkrát, když ve státě, jehož jsou příslušníky naši státní občané rovněž od provozování živností jsou vyloučeni (§ 8 živ. ř.).

2. Důvody vyloučení ohledně jednotlivých živností:

a) Ze řemeslných živností jsou vyloučeni, kdo nepodají průkaz způsobilosti záležející ve vysvědčení výučním a pracovním nebo ve vysvědčení o návštěvě živnostenské školy (§ 14 živ. ř.).

b) Jelikož provozování koncesních živností z veřejných ohledů bylo učiněno závislým od zvláštního povolení, jsou vyloučeni od těchto živností všichni, jimž potřebné úřední povolení nebylo uděleno. Koncesi uděluje živnostenský úřad přihlížeje k potřebné spolehlivosti žadatelově dle volného uvážení a pokud jest též stížnost k správnímu dvoru soudnímu vyloučena (zák. ze dne 22. října 1875 č. 36 ř. z. o zřízení spr. dv. s. § 3 e, roz. spr. s. dv. ze dne 4. prosince 1879 č. 2145, roz. ze dne 11. března 1885 č. 669). Pro jednotlivé koncesní živnosti se žádá kromě toho ještě průkaz zvláštní způsobilosti (§§ 23 a 15 živ. ř.).

3. Odnětí živnosti:

a) Úřadem živnostenským. Jako musí býti splněny zákonné podmínky k nastoupení živnosti, tak musí tyto podmínky trvati při dalším jejím provozování. Objeví-li ze tudíž u živnostníka dodatečně nedostatek

některé zákonné podmínky samostatného provozování živnosti, může mu býti další provozování živnosti zapověděno a živnostenský list nebo koncese živnostenským úřadem odňata. Při některých koncesních živnostech (knihtiskárnách, knihkupectvích, živnosti hostinské a pod.) může býti koncese odňata i tenkrát, když s provozováním živnosti do 6 měsíců od udělení koncese nebylo počato nebo když později po tutéž dobu provozování živnosti bylo přerušeno; u podniků zabývajících se periodickou dopravou osob platí v tomto ohledu lhůta 2měsíční (§ 57 živ. ř.). Při udělení některých koncesních živností sluší přihlížeti k místní potřebě, a propůjčují se tudíž tyto živnosti jen tenkrát, když místní potřeba jest prokázána; byla-li však koncese již udělena, nesmí býti opět odňata z toho důvodu, že místní potřeba dotyčné živnosti nevyžaduje (roz. spr. s. dv. ze dne 11. října 1888 č. 3138).

b) Nálezem trestním. Od odnětí živnosti sluší rozeznávati zbavení živnostenského oprávnění z trestu, jež nastupuje u výkonu trestních nálezů, jimiž bylo pro čin zákony trestními nebo berními zapověděný úřadem soudním nebo důchodkovým za ně nalezeno. I samostatně však má býti živnostenským úřadem živnostenské oprávnění na čas nebo navždy odňato

aa) jestliže živnostník byl odsouzen pro některý trestný skutek v § 5 živ. ř. naznačený (srv. shora, tento § jest totožný s § 7 živ. ř. z r. 1859) a je-li se obávati při dalším provozování živnosti zneužití;

bb) byl-li opětně bez výsledku trestán pro nešetření předpisů na jeho živnost se vztahujících;

cc) při živnostech koncesních, dopustil-li se živnostník, ač opětně písemně byl napomenut, skutků spolehlivost jeho poškozujících;

dd) při reálních živnostech se v těchto případech živnostenské oprávnění neodnímá, nýbrž toliko jeho výkon se držiteli zapovídá, držitel však může svoje živnostenské oprávnění zciziti (§ 138 živ. ř.).

Proti odnětí koncese dle § 138 živ. ř. lze podati rekurs do 14 dnů; 6nedělní rekursní lhůta (§ 146 živ. ř. zde neplatí (roz. spr. s. dv. ze dne 22. března 1888 č. 532). Odnětí živnostenské koncese dle § 138 lit. *c* (a zajisté i lit. *a* a *b*) živ. ř. jest patrně právní újmou zákonem na určité skutky stanovenou a má tudíž podstatné známky trestu, pročež i příslušnost správního soudního dvoru jest v tomto případě dle § 48 zák. ze dne 22. října 1875 vyloučena (roz. spr. s. dv. ze dne 1. května 1889 č. 1616).

VI. Zasahání do živnostenských práv třetích osob může se díti dvěma směry:

1. přestoupením objemu oprávnění živnostenského a
2. přímým zasáhnutím do sféry práva živnostenského některého živnostníka.

ad 1. V prvním směru ustanovuje § 36 živ. ř., že objem práva živnostenského jest posuzovati podle obsahu živnostenského listu nebo koncese; je-li tu pochybnost, má určití objem živnostenského oprávnění politický zemský úřad po výslechu obchodní nebo živnostenské komory (po slyšení dotyčného společenstva). Mimo živnost výčepní a hostinskou neobsahuje platný živn. řád předpisů o rozsahu jednotlivých živností; v té příčině platí starší nařízení, která stávala dílem již před dřívějším živnost. řádem; z pravidla obsahuje živnostenský list případné předpisy; u řemeslných

živností vytvořil se během doby dosti ostře ohraničený obor jednotlivých živností; přece naskytují se však dosti zhusta případy, ve kterých jest se dovolati rozhodnutí v § 36 živn. ř. zmíněného. Překročení objemu oprávnění živnostenského zakládá podle živn. ř. trestný přestupek, který jest potrestati dle §§ 131, 138 živn. ř. V pochybnosti rozhodne o objemu práva živnostenského podle § 36 odst. 2 živn. ř. politický zemský úřad vyslechnuv obchodní a živnostenskou komoru, která vyslechne opět příslušná společenstva. Dle tohoto zákonného ustanovení není však vyloučeno, aby živnostenský úřad první instance příslušné dobrozdání obchodní a živnostenské komory sám si vyžádal. Tím ovšem přiznán obchodním a živnostenským komorám rozsáhlý obor působnosti. Prohlášení živnostenských činitelů zasluhují tím většího povšimnutí, ježto z pravidla tvoří základ rozhodnutí živnostenských úřadů; dobrozdání tato skytají bohatý materiál k posouzení živnostenských zvyklostí a zároveň jasný obraz rozvoje a pokroku živnosti.

ad 2. Většího významu jsou zasahání do oboru živnostenského práva jednotlivcova. Do této katagorie zasahání náleží především všechny protizákonné činy naznačené v § 46 živn. ř. Tímto zákonným nařízením zakazuje se každému živnostníku živnost provozujícímu, aby si bezprávně přivlastňoval jméno, firmu, znak nebo zvláštní označení závodu některého tuzemského živnostníka nebo výrobce pro vnější označení místnosti provozovací neb obydlí svého, jakož i v oběžnicích, veřejných ohlášeních nebo cennících, neb aby tímto způsobem výrobky vlastního závodu svého nepravě označoval, jakoby pocházely ze závodu jiného. Však jen vědomé zasáhnutí prohlašuje se za přestupek, který dle živn. ř. má býti potrestán. Za všech okolností má poškozený právo žádati u příslušného úřadu živnostenského, aby další užívání bez správného označení bylo zastaveno, po případě, aby zakázáno bylo falešné označování (§ 46 živn. ř.). Kromě toho může pohledávati náhrady za škodu podle ustanovení ob. obč. zák. Vina nepomine tím, že protizákonná označení a ohlášení jsou opatřena takovými přídávky, výpusťky a změnami, jichž při obyčejné pozornosti pozorovati nelze. Příslušnými k rozhodování o takovém zasahání, pokud se jedná o zastavení a zakázání bezprávného zasáhnutí a o dotýčné přestupky, jsou živnostenské úřady první instance; tyto jsou též oprávněny za příčinou výkonu těchto nařízení užití potřebných prostředků k zabezpečení výsledku, jako zabavení oznámení, cenníků, uzavření provozovárny atd. (§ 152 živn. ř.). Řízení v pořadu instancí (rekursy) řídí se dle všeobecných ustanovení pro záležitosti živnostenské (lhůta rekursní 14denní, při rekursech k ministerstvu 4 týdny). V trestních případech, při přestupcích jest další pořad stížností výslovně vyloučen, jakmile ve II. instanci nález I. instance byl potvrzen nebo zmírněn (§ 150 živn. ř.).

VII. Živnostenský katastr.

Na základě opravných snah zahájených v květnu 1894 z iniciativy ministerstva obchodu a tlumočených po té všechněmi obchodními a živnostenskými komorami této polovice říše prohlášena byla výnosem ministerstva obchodu ve shodě s ministerstvem vnitra a financí ze dne 18. července 1895 zvláštní nová instrukce (sdělaná takměř do detailů dle návrhu obchodní a živnostenské komory vídeňské) o vedení živnostenského katastru a o provádění živnostenských sčítání komorami obchodními a živnostenskými. Tato instrukce vrcholí v těchto podstatných ustanoveních: Po rozumu § 145

živn. ř. veden budiž každou obchodní a živnostenskou komorou zvláštní živnostenský rejstřík; rejstřík tento povede se:

1. na základě sdělení, jež (komorám obchodním a živnostenským) učiní úřadové živnostenští bezvýjimečně v následujících případech (srv. cit. výnos, v němž výslovně se předepisuje sdělování toto výrazem »jede Ausfertigung«, »jede Ertheilung« atd.):

a) když vydávají živnostenský list a udělují koncessi k nějaké živnosti;
b) o každém odhlášení živnosti neb výmazu jejím, jakož i o vrácení koncesse živnostenské;

c) v tom případě, když uděluje, pokud se týká, prodlužuje neb odnímá se povolení k podomnímu obchodu, dále obchodní pas a licence ku provozování živnostenských prací na cestách světem konaných;

d) o tom, když zřizuje se zástupce (jednatel), když dává se v pacht nějaká živnost, nebo když ohlášeno bylo znovuzahájené provozování nějaké živnosti před tím propachtované, dále sdělení o tom, když jistá živnost vede se dále na účet vdovy nebo nezletilých dědiců ve smyslu § 56 živn. ř. a konečně o tom, když přeložena nebo rozšířena byla provozovárna některé živnosti;

e) o všechných případech, ve kterých ohlášení nějaké živnosti nebylo úřadem živnostenským vzato na vědomí.

2. Na základě sdělení úřadů berních, kterážto sdělení za předmět mají předepsání, zvýšení, snížení neb odepsání daně výdělkové a daně z příjmů a všechny ony případy, kde po provedeném ohlášení živnosti nějaké odepráno bylo odepsání daně základem zahájených šetření.

Celé sčítací řízení, tuto právě nastíněné, záleží tedy podstatně v tom, že berní úřadové dáti mají příslušným obchodním a živnostenským komorám k dispozici:

a) své čtvrtletní výkazy sdělované pro nadřízený zemský finanční úřad a mimo to

b) zvláštní výkazy o událých změnách.

Povinností úřadů živnostenských pak jest vyplňovati o vzpomenutých právě změnách ve stavu živností zvláštní sčítací lístky, kteréž pak odevzdají za každý měsíc příslušné obchodní a živnostenské komoře. A tyto sčítací lístky právě, pojaty jsouce v jeden jednotný lístkový katalog, tvoří živnostenský katastr.

Tím učiněn bez odporu ovšem krok významný i pro obor statistiky živnostenské. Spočívalať totiž veškerá dosavadní statistika živnostenská komor obchodních a živnostenských na rejstřících pro daň výdělkovou, kteréž vedeny byly u komor samých a kteréž po většině byly téměř jediným jen vodítkem a výhradnou pomůckou při sčítání i pro roztrídování. Jednostranný a proto neúplný tento materiál pro sčítání živnostenské (k němuž se užívalo napořád jen katastru s daty berními), technické potíže, průtahy na straně úřadů i poplatníků a podobné jiné nepřístojnosti s povahou tohoto postupu nutně spojené — to všecko má nyní zvráceno a nahrazeno býti onou institucí katastrů živnostenských, působící v duchu citované svrchu instrukce. Pokud a v jaké míře účelu tohoto docíleno bylo, zejména pokud získala co do kýžené přesnosti a obsažnosti své rakouská živnostenská statistika, o tom dosti zajímavý a obsáhlý obraz přinášejí »Výsledky sčítání živností, předsevzatého v Rakousku podle stavu ze dne 1. června 1897« spolu s proměnami, které se udály ve stavu živností

ode dne 1. června 1897 až do 31. května 1898; jest to úřední publikace vydaná r. 1899 (počátkem října) orgánem ministerstva obchodu nedávno zřízeným t. zv. »úřadu statistiky práce« o 363 druzích živností.

Kromě dosud dotčené důležitosti se stanoviska živnostenské statistiky (srv. zejména výn. min. obch. ze dne 8. března 1896, jímž se zavádí klasifikace živností pro účely statistické, a srv. na tom se zakládající reformy berní zahájené ministerstvem financí), má nový živnostenský katastr význam další, jež oceňuje vzpomenutá shora publikace »úřadu statistiky práce« asi v ten smysl, že zejména obchodní a živnostenské komory s uznáním vyslovují se o výhodách, které jim nové katastry poskytují v mnoha jiných směrech služby a práce jim svěřené; tak jmenovité čerpají z něho bohatý materiál pro rozličná dobrozdání. Dále slouží jim k tomu, aby sestavovati mohly data o povaze průmyslových a obchodních poměrů panujících v jednotlivých místech a územích, na př. když běží o dobrozdání ve příčině zřízení dopravních podniků, poštovních a telegrafních stanic, stanic železničních, zřízení nebo zrušení trhů, zřízení odborných a pokračovacích škol, o organisaci společenstev atd. K informacím osob soukromých i úřadů čerpaly právě z katastru živnostenského některé obchodní a živnostenské komory svá data do živnostenských adresářů, do seznamů firem, do výkazů o stavu společenstev atd.

Nadto mohou ještě katastru živnostenského používati obchodní a živnostenské komory příležitostně u vykonávání vnitřní služby své.

VIII. Úřady živnostenské.

Jakožto živnostenské úřady I. stolice činnými jsou politické úřady správní I. instance, jimž přináleží dbáti o splnění živnostenských předpisů; u těchto úřadů podávají se ohlášení pro samostatné provozování živností; ony propůjčují též živnosti, kteréž vázány jsou koncesí, pokud nepřisluší právo k tomuto propůjčování vyšším instancím, jakž dále vyznačeno jest; konečně povolány jsou úřady tyto vyšetřovati a trestati přestupky živnostenské, pokud nenastupuje úřední činnost řádných soudů trestních (§ 141 živn. ř.). Druhou instancí jsou politické zemské úřady; těmto přináleží přímo udílení oprávnění

a) pro veškeré tiskařské živnosti v místech, kde má sídlo nějaký politický úřad, vyjímaje obmezená oprávnění ku prodeji knih modlitebních a školních;

b) pro podniky s půjčovnami knih a s místnostmi čtenářskými (čítárnami);

c) pro živnost stavitelskou;

d) pro ony periodické podniky pro dopravu osob, kteréž provozují se na silnicích poštovských a s výměnou koní, a pro ony podniky, jež rozvětveny jsou na více okresů téže korunní země, konečně

e) pro vyznamenání užívati na štítu a v pečeti císařského orla (§ 142 živn. ř.).

Politickým úřadům zemským přináleží též právo udílení koncese ku stavbám, v nichž se má vyráběti a vésti elektřina (min. nař. ze dne 25. března 1883 č. 41 ř. z.). Povolování podniků pro dopravu osob upraveno jest té doby článkem 5. zákona ze dne 31. března 1865 č. 25 ř. z.

Nejvyšší instancí v záležitostech živnostenských jest ministerstvo vnitra; toto udílí výjimečné povolení ku zřízení tiskařské živnosti mimo místo, kde se nachází úřad politický, a povoluje ony periodické podniky pro

dopravu osob, kteréž rozvětveny jsou po správním obvodu více korunních zemí. Jestliže dotýčný předmět dotýká se zároveň oboru působnosti některého jiného ústředního úřadu, budiž s tímto úřadem učiněno potřebné dohodnutí (§ 143 živn. ř.).

Živnost bednářská.

Živnost bednářská náleží k živnostem řemeslným. Co do rozsahu živnosti bednářské budiž poukázáno k těmto hlavním dobrozdáním:

1. Vzhledem k § 37 živn. ř. může bednář skončiti veškerý práce potřebné ku dokonalému zhotovení svých výrobků a proto jest beze všeho odporu oprávněn pobíjeti sudy a kádě železnými obručemi, jichž sám ovšem vlastně nevyrábí, poněvadž práce tato bezpodmínečně patří k dovršení jeho výrobků (dobrozdání obch. a živn. komory linecké).

2. Sládci, vyrábitelé likérů a octa oprávněni jsou dáti sudy, nádoby a podobné nádrže sloužící k uschování a rozvážení výrobků jejich do obchodu zhotovovati a spravovati zvláštním, k tomu účelu chovaným pomocníkům bednářským, jelikož práce tyto nezbytny jsou k upotřebitelnému a k prodeji se hodícímu zhotovení výrobků jejich. Samo sebou však rozumí se, že nesmí se práce tyto provozovati izolovaně t. j. v ten způsob, že nenáleží k vlastnímu oboru živnosti samé, ani se nesmí podobné nádoby zhotovovati jen na prodej. Obchodníkům pivem, likéry, octem a pod. nepřísluší však oprávnění toto, byť i vyhovovali podmínkám § 14 živn. ř., tedy byť i sami byli bednáři (rozh. místodrž. ze dne 15. června 1888 č. 46.363).

3. Pobíječ a bednář sudů jsou názvy totožné; i nezáleží tedy na tom, obmezuje-li se takovýto živnostník jen na zhotovování nádobí bednářského z měkkého dřeva, či provádí-li jiné práce bednářské. V tomto případě běží o osvědčování řemeslné živnosti skutkem (obchodní a živn. komora vídeňská).

4. Bednářům nelze zabraňovati zhotovování beden, které se neklíží, ani necinkují ani nehoblují, nýbrž jednoduše hřeby spojeny jsou (obch. a živn. komora liberecká).

5. Bednáři nejsou oprávněni prováděti krytbu střech šindeli (obchodní a živn. komora celovecká).

6. Bednáři jsou oprávněni vyráběti a prodávati necky a vály na nudle (obch. a živn. komora pražská).

7. Živnost škopkářů náleží k živnosti bednářské (obch. a živn. komora štýrsko-hradecká).

Živnost brašnářská, řemenářská a sedlářská.

Min. nařízení ze dne 30. června 1884 č. 110 ř. z. a ze dne 17. září 1883 č. 148 ř. z. o označování řemeslných živností uvádí jako související resp. příbuzné živnosti se živností brašnářskou tyto živnosti: živnost řemenářů, zhotovitelů bičů, štítů k čepicím, sedlářů a zhotovitelů koňských postrojů.

I. Výrobu a prodej bičů, holí na procházku, vyjímaje hole ze dřeva jen anebo ze soustružnické práce, dále výrobu kožených dámských pasů, řemenů na pláštiky (plaidy), postrojů na psy a obojků na psy dlužno považovati za oprávnění příslušející ve stejné míře i řemenářům, i sedlářům